

MUINSUSKAITSEAMET

Kultuuripärandi säilitamine ja arendamine - teineteist välistavad või võimaldavad tegevused?

Seminar: „Kui säilitada, siis säilib“

Siim Raie

20.02.2020

Kultuuri säilitamine = mälu ja identiteet

- Just oma kultuuripärandi kaudu muutub ühiskond **nähtavaks** – iseendale ja teistele (Assmann, 2012)
- **Mälu on inimese põhivajadus** – (ehitatud) keskkond kannab inimloomingu mälu, aitab orienteeruda mitte ainult ruumis, aga ka **ajas**. Püüdke saada hakkama mäletamata ...
- Kaitseme ja säilitame ikka seda, mis on **oma** – muinsuskaitse tegeleb laias plaanis **identiteediga** - nii isikliku kui ühise
- Kultuuri säilitamine on paljudele **osa mõtestatud eneseteostusest** aga ka **eneseväljenduse vahend** – uusloomingu **alus**
- Kultuuripärand säilib ainult siis, kui see **omab tähendust tänasele** generatsioonile

Miks? Kultuuripärand inimestele!

- **84% jaoks on kultuuripärand oluline**
- 82% arvab, et kultuuripärand on **oluline kogukonnale** ja 94%, et **riigile**
- 71% on viimase 12 kuu jooksul **külastanud mälestist**
- 62% on viimase 12 kuu jooksul **külastanud muuseumi**
- **86% tunneb uhkust** oma piirkonna või riigi ajaloolise mälestise ja pärimuse üle
- 75% nõustub, et riik peaks eraldama kultuuripärandi jaoks **rohkem vahendeid**
- 45% inimestest **külastab pidevalt** kultuuripärandiga seotud **kohti ja üritusi**
- 21% **elab** ajaloolises keskkonnas või hoones

Euroopa Komisjon viis 2017. aastal läbi kultuuripärandi teemalise küsitluse –

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2150>

Säilitamine ja arendamine koos

- **Pärandi säilitamine ei ole mitte modernsuse vaenlane vaid hoopis üks selle sünnitisi**
- Tõenäoliselt saame me kogema hetke, mil **konserveerimine ei ole enam minevikku, vaid tulevikku suunatud tegevus.** See on üha mõistlikum, kuna me **ehitame tänapäeval nii palju keskpärasust**, et see sõna otseses mõttes ohustab meie elusid

(Rem Koolhaas, „Preservation is Overtaking Us“)

Muutuste juhtimine

- Ajalugu seisneb **muutuses** ja ajaloolised muutused tähendavad seda, et mingi osa pärandist kaob. **Häving ja kaotus** ei ole pärandi vastased, vaid selle **pärisosa** (Holtorf, 2006)
- **Et märgata muutust, peab midagi ka säilima** – eksisteeriv minevik annab uuele võimaluse uena esile tõusta (Mullarkey, 2000)
- Võitjad kirjutavad, aga ka **kustutavad ajalugu**
- Tahtlik ja ideologiseeritud mineviku ilustamine – **mälu kustutamine ei tohi olla meie eesmärk!**

Päränd on protsess

- Päränd pole asi või paik /.../ päränd on pigem see, mis neis paikades **toimub** /.../ päränd on kultuuriline **protsess**, mis seisneb **mälu praktikates, mis aitavad luua sidet ja mõistmist olevikuga**, ning paigad ise on kultuuri tööriistad, mis saavad vahendada, kuid mis ole hädavajalikud, selles protsessis (Smith 2006)
- Et päränd oleks päränd, peab seda olema võimalik kogeda, enamgi veel, päränd ongi **kogemus** (Smith et al 2003)
- Päränd seisneb **mineviku paljude tähenduste määratlemises ja läbirääkimises** ning kultuuri ja ühiskonna **identiteedi, kuuluvuse ja kõrvalejätuse poliitika** vahendamises (Smith, Waterton 2008)

Meie suhe asjadega ja identiteet

- **Mitte ainult meil ei ole võimu asjade üle, vaid asjad mõjutavad ka meid**
- Inimesed loovad „kvaasisotsiaalseid“ **suhteid** esemetega, et oma abstraktseid sotsiaalseid suhteid elada välja „reaalses“ materiaalses vormis (Dant, 1999)
- Asjade **omamine, ostmine ja ihalemine mõjutab sügavalt inimeste identiteeti** ja heaolu
- Tooted/teenused on enam, kui kasutusväärtusega asjad, vaid nendega kaasneb ka ootus **psühholoogilistele hüvedele, sümboolsetele tähendustele** (edukus, glamuur)
- **Asjad kannavad mälu, sümboolseid tähendusi ja nende kadumine võib olla traumeeriv**

Väärtustamisprotsess

- Kõik kultuurilised tegevused sisaldavad **hävingu ja innovatsiooni** keerulisi **protsesse** (Greenwood, 1982)
- Küsimus ei ole selles, mida me kaitseme, vaid, **mida me väärtustame!**
- Igasugune pärandi konserveerimine, kõikides oma vormides ja ajastutes on seotud **sellele omistatud väärtustega**. Säilib vaid see, mida väärtustame
- Nende väärtuste mõistmine (**tähendus**) sõltub nende kohta käivast informatsioonist ja selle tõesusest
- Asjadel on see **tähendus, mis me neile anname**
- Universaalsed kunstilised, ajaloolised, ühiskondlikud, teaduslikud väärtused tasakaalustavad rahvusekeskseid
- Kultuuriväärtuste kõrval domineerivad kasutusväärtus, **turuväärtus**

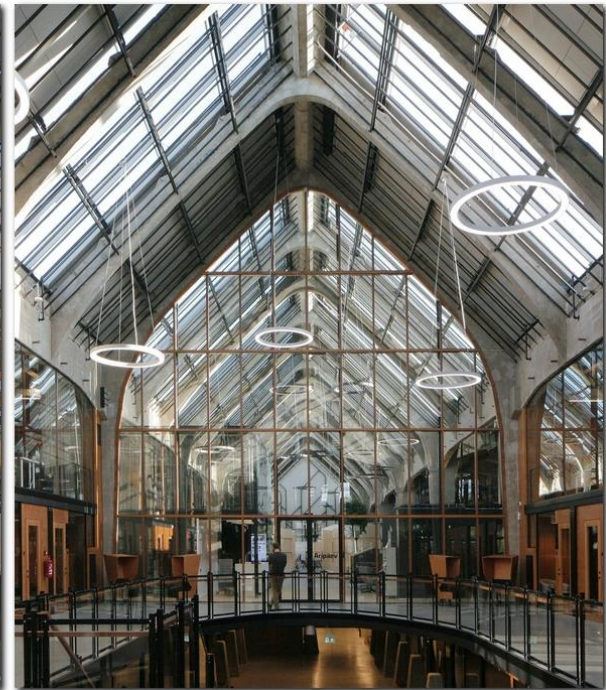
Kaasaegse pärandihoiu põhimõtted

- Minevikust jääb alles vaid see, mida ühiskond igal ajastul oma **kaasaegses taustüsteemis rekonstrueerida** suudab (Halbwachs, 1985)
- Restaureerimine peab lõppema seal, kus algab **oletus** (Veneetsia harta)
- Säilita sellisena nagu leidsid
- **Isegi, kui me ei tea, mis on tõde, ei ole ilus valetada!**
- Uus olgu uus ja **vana olgu vana**
- Kõik kihistused on **autentsed** – eseme/hoone **kulgemine läbi aja** peab jääma arusaadavaks ka pärast restaureerimist
- Kaitstavad väärtused peavad olema **seletatavad ja mõistatavad**
- **Revisionismi** vältimine – ka muutunud tähendusega / keeruline / poliitiliselt ebasoovitav pärand väärrib säilitamist
- Kõike ei ole võimalik ega vajalik säilitada – **selektiivsus**, kuulumine paremikku

Kokkuvõtteks

- Keerulises mitmekesisuses ärge otsige sarnasusi vaid **pühendumist** (Appiah, 2019)
- Sinust saab see, millele sa pühendud (head teod, tõde)
- Inimesed eelistavad alati kultuurset vähem-kultuursele, aga nad vajavad selleni jõudmisel **eeskujusid** ja **tõlke**
- Konserveerimisel ja restaureerimisel on jätkuvalt **vajalikud ekspertide teadmised ja oskused**, neid ei asenda üldlevinud arvamus
- **Hoolitsege** oma monumentide eest ja te ei pea neid restaureerima (Ruskin)

*Te ju nagunii ei luba!
vs Kõik on võimalik!*

**Kui tuleme toime mineviku
mõtestamise ja säilitamisega,
saame hakkama ka
määramatusega tulevikus!**